

Mr. sc. Marko Ivkošić, asistent
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

PRAVNI USTROJ NOGOMETNIH KLUBOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

UDK: 796 (497.5) (094)
Primljeno: 10. 04. 2010.
Pregledni znanstveni rad

Djelatnost sudjelovanja u nogometnim natjecanjima naši nogometni klubovi obavljaju amaterski i profesionalno. Nastoji se prikazati ustroj i djelovanje profesionalnih nogometnih klubova. Uobičajeni ustrojbeni oblik udruge danas ima alternativu u športskom dioničkom društvu. Analiziraju se prednosti i nedostaci ustrojbenih tipova nogometnih klubova. Zbog posvemašnje komercijalizacije nogometa dovodi se u pitanje prikladnost ustrojbenog oblika kod naših najuspješnijih klubova. Ekonomski nezdravi klubovi se moraju podvrći katarzičnom postupku obvezatnog preoblikovanja u športsko dioničko društvo. Pretpostavke i tijek postupka obvezatnog preoblikovanja detaljno je propisan odredbama Zakona o športu. Kako se i dragovoljno preoblikovanje odvija po istim odredbama, predlaže se dodatna pravna razrada odredbi o tom načinu preoblikovanja. Predlaže se i uvođenje športskog društva s ograničenom odgovornošću. To društvo kapitala ne bi moglo nastati osnivanjem, već samo preoblikovanjem športskog dioničkog društva.

Ključne riječi: *Zakon o športu, profesionalni nogometni klub, djelatnost sudjelovanja u športskom natjecanju, udruga, športsko dioničko društvo, športsko društvo s ograničenom odgovornošću.*

UVOD

Izvorno nastao kao igra, s vremenom nogomet poslovično prerasta u najvažniju sporednu stvar na svijetu. Posvemašnji prodor komercijalizacije, nogometna natjecanja pretvara u društvene spektakle i gospodarski važne pojave. Zato država uređenje odnosa u sportu ne prepušta samo više nacionalnim i međunarodnim savezima, već intervenira heteronomnim propisima. Veći broj europskih država donosi posebne zakone kojima postavljaju okviri autonomnog uređenja odnosa u sportu, a državni sudovi se svi proglašavaju nadležnima odlučivati u tzv. sportskim stvarima. Naš zakonodavac također donosi Zakon o športu¹ kojim intervenira u dotad zaštićeno autonomno pravo sportskih saveza. Pravni ustroj nogometnih klubova istovremeno je uređen heteronomnim i autonomnim pravom. Danas su

---

¹ Zakon o objektima fizičke kulture, te Zakon o fizičkoj kulturi prestali su važiti stupanjem na snagu Zakona o športu iz 1990. g. koji je doživio nekoliko izmjena i dopuna, Narodne novine, br. 59/90, 60/92, 11/94, 77/95. Novi Zakon o športu, Narodne novine, br. 71/06 je stupio na snagu 6. srpnja 2006.

svi naši nogometni klubovi, uz izuzetak HNK Hajduk športsko dioničko društvo, pravno ustrojjeni kao udruge. Neprijeporno je da naši profesionalni nogometni klubovi pored sportske obavljaju i gospodarsku djelatnost. Takva ambivalentna priroda klupskog djelovanja, nameće i potrebu boljeg unutarnjeg ustroja, organizacije i upravljanja. Postojeće ekonomske teškoće u koje zapada većina naših klubova rezultanta su različitih silnica, jedna od kojih je i neprikladan pravni ustroj i način upravljanja. Nakon prikaza sportskog ustroja i autonomije, analizirat će se postojeće pravnoustrojbeno stanje naših nogometnih klubova. Udruga, izvorno ustrojena za ostvarenje neprofitnih ciljeva, u profesionalnom nogometnom sportu može sputavati klupski sportski i gospodarski razvoj. Športsko dioničko društvo, kao danas jedini konkurirajući ustrojbeni oblik, pruža mogućnost boljeg organiziranja i djelovanja kluba. U poslovnom svijetu ulagatelji, bilo da preuzimaju udjele ili sklapaju obveznopravne ugovore, veću vjeru imaju u trgovačka društva nego neprofitne udruge. Za očekivati je da će naši najbolji nogometni klubovi uskoro odlučnije krenuti u postupak preoblikovanja u trgovačko društvo kapitala. Predlaže *se, de lege ferenda*, obogaćenje ustrojbenih oblika, tako da se omogući obavljanje djelatnosti sudjelovanja u nogometnim natjecanjima i klubovima koji bi mogli biti ustrojjeni kao društva s ograničenom odgovornošću.

2. MONOPOLNO-HIJERARHIJSKI USTROJ SPORTA

Razumijevanje dosega sportske autonomije pretpostavlja uvid u organizaciju i ustroj nacionalnog, regionalnog i međunarodnog sporta. Država i njeni sudovi su u počecima modernog organiziranja sporta stajali po strani,² prepuštajući klubovima, nacionalnim i međunarodnim sportskim udrugama i savezima da se samoorganiziraju. Oni su autonomno, bez državne intervencije, uređivali svoj ustroj, odnose među sudionicima u natjecanjima, organizaciju natjecanja itd. Bitna zadaća nacionalnih, regionalnih i međunarodnih sportskih udruga i saveza oduvijek je bila, a i danas je, utvrđivanje i donošenje sportskih pravila (pravila igre) za pojedine vrste sporta, skrb o njihovoj provedbi i sankcioniranje subjekata koji se ne pridržavaju tih pravila. Ostvarenje te zadaće postiže se pomoću dviju organizacijsko-kompetencijskih pretpostavki. Prva je monopolna organizacija pojedinih vrsta sporta na svjetskom nivou – “načelo jednog mjesta”,³ a druga je utvrđivanje obvezujućih pravila što ih donose svjetski savezi za pojedine vrste sporta – “hijerarhijski ustroj”.⁴

Monopolno načelo “jednog mjesta za jedan sportski savez” sadrži stvarnu i geografsku sastavnicu.⁵ Stvarna sastavnica znači da je za pojedinu vrstu sporta

---

² Tako: Fritzweiler, J. i dr., *Praxishandbuch Sportrecht*, Beck, 1998., str. 6.

³ *Ibidem*, str. 9., “Ein Platz oder Ein Verbands Prinzip”.

⁴ *Ibidem*, “von oben nach unten” (hierarchischer Aufbau).

⁵ Vidi: Hannaman, I., *Kartelverbot und Verhaltenskoordinationen im Sport*, Duncker und Humblot, 2001., str. 54.

nadležan isključivo jedan savez, a geografska da na određenom teritoriju može biti samo jedan savez. Na regionalnoj, nacionalnoj, kontinentalnoj i svjetskoj razini samo je jedan savez koji se brine o interesima određene vrste sporta nadležan za donošenje i primjenu sportskih pravila.⁶ Iznimke od načela jednog mjesta pojavljuju se kod nekih individualnih sportova kao npr. boks i šah zbog čisto komercijalnih razloga. Utvrđivanje jedinstvenih pravila u određenoj vrsti sporta pripada isključivo "krovnom" sportskom savezu. Regionalni i nacionalni sportski savezi obvezuju se kao članovi tog krovnog saveza prihvatiti i primjenjivati ta pravila kojima se osigurava jedinstveno vrednovanje sportskih rezultata. Načelo jednog mjesta sadržano je u statutima međunarodnih (krovnih) sportskih saveza,⁷ a statuti regionalnih i nacionalnih sportskih saveza moraju biti u skladu sa statutima "krovnih" sportskih saveza. U statutu UEFA-e se izrijekom navodi da njegov član može biti samo onaj nacionalni savez koji je na svom području odgovoran za organiziranje i provedbu nogometnog sporta.⁸ U našem se Zakonu o športu (nadalje: ZŠ) utvrđuje da se "u RH za jedan šport može osnovati samo jedan nacionalni športski savez"⁹. Prema pravnom mišljenju Vijeća športske arbitraže od 2002. godine, zakonom utvrđeno načelo jednog mjesta na nacionalnoj razini pretpostavlja postojanje tog načela na županijskoj razini.¹⁰

Načelo jednog mjesta nužno stvara monopolnu strukturu.¹¹ Pojednostavljeno bi se moglo reći da hijerarhijska organizacija sporta bazično nastaje udruženjem sportaša u klubove, potom se klubovi udružuju u nacionalne saveze, a oni u regionalne i međunarodne saveze. Pravila koja postavlja krovni svjetski savez

---

⁶ Vidi: Fritzsche i dr., o.c., bilj. 2, str. 10.

⁷ Npr. čl. 1. st. 3. Statuta FIFA-e, "U svakoj zemlji može se priznati samo jedan savez".

⁸ Čl. 5. st. 1. Statuta UEFA-e (Union des associations européennes de football).

Načelo jednog mjesta navodi se i u Statutu HNS-a u čl. 1." Hrvatski nogometni savez je jedini nacionalni športski savez koji potiče, promiče i skrbi o hrvatskom nogometnom športu, te ga predstavlja u međunarodnim odnosima."

⁹ Čl. 25. st. 5. Zakona o športu, Narodne novine 71/06.

¹⁰ Pravno mišljenje Vijeća športske arbitraže, 23. travnja 2002., br. predmeta 1/02. Mišljenje je utemeljeno na Zakonu o športu iz 1997. godine, koji je po pitanju načela jednog mjesta identičan sada važećem Zakonu o športu, Nar. nov. 71/06. Mišljenje je objavljeno na internet stranici: www.hoo.hr. Hrvatski teniski savez (HTS) uputio je Vijeću športske arbitraže pri Hrvatskom olimpijskom odboru (HOO) prijedlog za davanje pravnog mišljenja glede postojanja dvaju teniskih saveza Splitsko-dalmatinske županije: – Teniski savez Splitsko-dalmatinske županije, sa sjedištem u Stobreču (upisan u registar udruga 9. rujna 1998. god.), – Županijski teniski savez, sa sjedištem u Splitu (upisan u registar udruga 5. veljače 2001. god.) U trećoj točki mišljenja se navodi: "Prema Zakonu o športu (NN, br. 111/97, 13/98 24/01), na osnivanje, ustroj, pravni položaj, registraciju i prestanak saveza (ili zajednice udruga) primjenjuju se odredbe Zakona o udrugama, ako neka od tih pitanja nisu tim Zakonom drukčije uređena. Iz odgovarajućih odredbi Zakona o športu (čl. 24. I sl.) može se izvesti zaključak da taj Zakon pretpostavlja postojanje na razini županije jednog saveza udruga za pojedinu športsku granu (ako se ispune pretpostavke – čl. 25. st. 2.) koji se zatim udružuju u nacionalni športski savez. Doduše, izričiti propis o osnivanju samo jednog športskog saveza za jedan šport nalazimo samo na nacionalnoj razini, ali, naše je mišljenje da se to može izvesti i za druge razine športskog organiziranja u športskom sustavu kojem je tzv. krovna organizacija HOO. Dakako, to ne isključuje mogućnost da se osnivaju udruge (športski klubovi) i da se te udruge udružuju u zajednice, saveze ili pod nekim drugim imenom, ali izvan sustava športa i športskih djelatnosti koje se organiziraju unutar sustava HOO-a uređenog sada važećim Zakonom o športu."

¹¹ Tako Hannamann, o.c., bilj. 5, str. 59.

obvezujuća su za hijerarhijski podređene regionalne i nacionalne saveze, pa i put primjene tih pravila ide od vrha prema dnu, što je obrnuto od načina nastanka hijerarhije. Viši oblici organizacije izvode svoj legitimitet od nižih, jer viši nastaju udruživanjem nižih organizacijskih oblika.¹²

Ogledan primjer za monopolno-hijerarhijsko ustrojstvo sporta jest nogomet. Na vrhu hijerarhije stoji krovna svjetska nogometna organizacija – FIFA.¹³ Članice FIFA-e su kontinentalne konfederacije¹⁴ i nacionalni nogometni savezi.¹⁵ Nacionalni nogometni savezi, koji su istovremeno članovi i regionalnih (kontinentalnih) saveza i FIFA-e, odgovorni su za organizaciju i provedbu nogometa u svojoj zemlji. Kod nas je taj monopol dodijeljen isključivo HNS-u i ne može postojati neki paralelni nacionalni nogometni savez, jer se ta mogućnost isključuje heteronomnim pravom, a ne bi ga priznao kontinentalni savez (UEFA), a ni FIFA. Članovi nacionalnog nogometnog saveza jesu nogometni klubovi ili udruženja klubova. Kako se Zakonom o športu propisuje da se za jedan sport može osnovati jedan savez, time se HNS-u osigurava monopol za nad uređenjem nogometnog sporta. Članovi HNS su udruge klubova na županijskoj razini- Županijski nogometni savezi (ŽNS), a ne klubovi koji su članovi ŽNS.¹⁶ Iako nisu izravni članovi HNS, klubovi se u svom djelovanju moraju podvrići pod norme autonomnog prava koje donosi HNS.

3. DOSEZI AUTONOMIJE NOGOMETNOG SPORTA

Autonomija sporta se očituje u slobodi sportskih saveza i klubova da stvaraju, primjenjuju i nadziru primjenu pravila kojima se uređuju društveni, sportski i pravni odnosi sudionika u nekom sportu. Granice autonomije omeđuje nacionalni javni poredak, pod koji se podvrgavaju i autonomna pravna pravila sportskih saveza i klubova. Normativni sadržaj heteronomnog prava koje se odnosi na sport, u nadležnosti nacionalnog zakonodavca, trebao bi respektirati pravila sportskih klubova i saveza (udruga) koja su nastajala autonomno bez državnog utjecaja. S druge strane, okviri autonomno stvorenog prava zadani su pravnim poretom dotične države. Sportski klubovi, savezi i udruge su se od samih početaka¹⁷ izborili za autonomno uređenje odnosa u sportu, stvorili su vlastite institute i načela

¹² Taj pojednostavljeni prikaz može odgovarati amaterskom sportu, gdje sportaši često bivaju i članovi kluba (udruge) u kojem igraju. Međutim, u profesionalnom sportu sportaši nisu članovi kluba (udruge ili trgovačkog društva), već s klubom sklapaju obveznopravni, odnosno u ekipnim sportovima radnopravni ugovor. Vidi: Petrović, S., Liszt, M., *Temeljne naznake pravnog uređenja sporta*, Zbornik PFZ (49) 6/1999, str. 839.

¹³ FIFA (Fédération Internationale de Football Association) jest pravna osoba švicarskog prava.

¹⁴ Statut FIFA-e, čl. 9. st. 1. Postoji šest regionalnih (kontinentalnih) saveza konfederacija: UEFA (Europa), AFC (Azija), CAF (Afrika), CONCACAF (Sjeverna Amerika i Karibi), CONMEBOL (Južna Amerika) i OFC (Australija i Oceanija).

¹⁵ Statut FIFA, čl. 1. st. 3.

¹⁶ Vidi čl. 22-25. statuta HNS (Hrvatski nogometni savez).

¹⁷ U Europi krajem 19. stoljeća nastaju prvi nacionalni sportski savezi i udruge sportskih klubova.

koja su prepoznatljiviji i ujednačeno primjenjivi na svjetskoj razini, neovisno od nacionalnih pravnih poredaka. Pozivajući se na slobodu udruživanja, sportski savezi (organizacije) donosili su svoje statute, pravilnike i pravila kojima su se uređivali međusobna prava i dužnosti sudionika u sportskom natjecanju. Ponekad bi pravila autonomnog sportskog prava bila u suprotnosti s nacionalnim javnim poretom, pa bi se u pravilu, povodom zahtjeva sportaša, nacionalni sudovi proglašavali nadležnim odlučivati o “sportskim pitanjima.”

Načelno se pravila autonomnog sportskog prava mogu podijeliti na pravila saveza (*Verbandsnormen*) i sportska pravila (*Sportregeln*)¹⁸. Pravilima saveza, koja se javljaju u obliku pravilnika, statuta, pravila i sl.,¹⁹ uređuju se stručna, prostorna, organizacijska pitanja, kao i pitanje odgovornosti sudionika u sportu. Adresati tih normi su sportski savezi i udruge, klubovi, sportaši, treneri, sportski funkcionari, posrednici/menadžeri, a uslijed komercijalizacije i profesionalizacije sporta i sponzori, mediji, i dr. Sportska pravila omogućuju ujednačenost natjecanja u određenoj vrsti sporta stvaranjem jednakih startnih i natjecateljskih uvjeta. Tim se pravilima uređuju kvalifikacijska i klasifikacijska pitanja, osigurava se tjelesni integritet sudionika, sankcioniraju se ponašanja kojima se krše pravila te se određuju disciplinske sankcije.²⁰ Glede objekta uređenja postoji podjela sportskih pravila na ona u užem smislu i ona u širem smislu.²¹ Prvo su ona pravila kojima se uređuje sportsko djelovanje “na terenu” svojstveno za pojedine vrste sporta. Primjerice bi to bila pravila o proporcijama terena, duljini utakmice, širini vratnica, crvenim, odnosno žutim kartonima i dr. Premda je autonomija sportskih nacionalnih/međunarodnih sportskih saveza pri kreiranju tih pravila najšire postavljena, ipak nije neograničena jer se pravila moraju podrediti prisilnim propisima i dobrim običajima.²² Ta pravila trebaju biti ujednačena na nacionalnoj i svjetskoj razini. Odluke o možebitnim povredama sportskih pravila i njihovo sankcioniranje donose “na mjestu” ovlašteni sportski suci, odnosno ubrzo nakon svršetka sportskog natjecanja odluku donose sportska sudišta, a nacionalnim sudovima se ne dopušta da u svojim drugim postupcima odlučuju o tome.²³

Sportska pravila u širem smislu su ona kojima se neposredno ne uređuje sportsko djelovanje “na igralištu”, ali se njima zahvaća u osnovna prava sudionika u sportu.²⁴ Tako se primjerice pravilima o transferu sportaša, klauzulom o strancima ili pak pravilima o dopingu povređuju subjektivna prava sportaša priznata nacionalnim javnim poretom. Autonomija nacionalnih i međunarodnih saveza pri kreiranju

---

¹⁸ Vidi Hannamann, o. c., bilj. 5, str. 67.

¹⁹ Ibidem; *Satzung, Reglement, Ordnung, Charta, Statut, Constitution, Regulation.*

²⁰ Ibidem.

²¹ Fritzweiler i dr., o. c., bilj. 2, str. 14.-15.

²² Ibidem, Dobri običaji (*gute Sitten*) bi se sukladno njemačkoj doktrini odnosili na poslovni moral kojeg se moraju pridržavati i sudionici u sportu.

²³ Ibidem, str. 15.

²⁴ Ibidem.

tih pravila je ograničena prisilnim propisima određene države, a državni sudovi su ovlaštteni kontrolirati ta pravila.²⁵

Preduvjet očuvanja autonomije sporta jest priznanje njegovih posebnosti i neuplitanje države i njenih sudova u sportske sfere. To se događa pri stvaranju, primjeni i sankcioniranju sportskih pravila u užem smislu. Međutim, očuvanje autonomije sporta glede sportskih pravila u širem smislu i pravila saveza postaje problematično zbog sve većeg uplitanja države, bilo putem legislative ili judikature. Naime, država je osjetljiva pri kršenju zajedničkih prava pojedinaca (sportaša), pa je i njena reakcija – ponekad i preintenzivna, a narušavajući autonomiju sporta, nužno se ruši i njegova posebnost i integritet. Osnovna zadaća sportskog prava jest unapređenje, poticanje i zaštita osobnih i financijskih interesa sudionika u sportu,²⁶ ponajprije sportaša i klubova. Između heteronomnog prava i autonomno stvorenog prava postoji napetost koja je osnovni (vjerojatno) trajni problem sportskog prava.²⁷ Napetost bi se ublažila ukoliko sportski savezi dosljedno preuzmu načela heteronomnog prava, a heteronomno pravo, prepoznajući posebnosti sporta, ima razumijevanja za tipično sportske probleme čime bi se sportu osigurala široka autonomija.²⁸

Autonomija sporta je uslijed posvemašnje profesionalizacije i komercijalizacije značajno erodirala. Osvrtanjem na razvoj današnje legislative i judikature u europskim državama se uočava da je ideja apsolutne autonomije prerasla u mit.²⁹ Važno pitanje ustrojbenog organiziranja klubova uređeno je heteronomnim normama pojedine države. Ali, nacionalni sportski savezi autonomnim pravilima kojima se uređuje sustav natjecanja, klubovima ograničavaju širinu pravnog oblika.³⁰ Radi veće odgovornosti nogometnih klubova i smanjenja financijskih rizika u njihovu djelovanju UEFA donosi postupovna pravila o licenciranju klubova, koja su se počela primjenjivati u sezoni 2004./05. Donošenje pravila

---

²⁵ Kako su se sportaši pred nacionalnim sudovima pozivali i na odredbe prava Europske zajednice (EZ), i Sud EZ je, povodom predhodnog pitanja nacionalnih sudova, tumačeći pravo EZ, odlučivao o zakonitosti autonomnih sportskih pravila.

²⁶ Fritzweiler i dr. o. c., bilj. 2, str. 19.

²⁷ U njemačkoj doktrini je neprijeporno da je početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća nastala zasebna grana prava, sa zasebnim predmetom uređenja, vlastitim institutima i načelima. Materiju sportskog prava sačinjava ukupnost heteronomnih i autonomnih pravnih normi koje se primjenjuju na sport. Središnje mjesto unutar sportskog prava pripada profesionalnom nogometu, jer su nacionalni i međunarodni savezi i klubovi preuzimali vodeću ulogu u stvaranju sportskog prava. Više o tome vidi u: Bohnau, M., *Der Vereinwechsel des Lizenzfußballspielers in arbeitsrechtlicher Betrachtung*, Dissertation der Universität Bielefeld, 2003., str. 46.-48.

²⁸ Ibidem, str. 8.

²⁹ Unatoč sve većim pritiscima države, sport će zbog svog društvenog značaja i svoje posebnosti i nadalje zadržati značajan stupanj autonomije. Više o tome vidi: Will, M., *Sportrecht in Europa*, Heidelberg, 1993., str. 13.

³⁰ Naši prvoligaški nogometni klubovi danas mogu sudjelovati u natjecanjima samo u dva pravna oblika: udruga i športsko dioničko društvo. U Njemačkoj do prije dvanaest godina klubovi nisu mogli biti ustrojeni u pravnom obliku društva kapitala. Njemački nogometni savez-DSF (Deutsche Fussballbund) je 24. 10. 1998. g. donio znamenitu odluku, poznatu kao „Ugaoni vrijednosni papir“ (Eckwertepapir) o mogućnosti dodjeljivanja licence za natjecanje trgovačkim društvima kapitala. Više o tome vidi u: Weiler, S., *Mehrfachbeteiligungen an Sportkapitalgesellschaften*, Duncker und Humblot, 2006., str. 83.

o licenciranju omogućuje lakše ostvarenje sljedećih ciljeva³¹: a) poticanje, sportsko obrazovanje i skrb o mladim igračima, b) poboljšanje sigurnosti na stadionima i opremanje stadiona, c) uvođenje odgovarajuće organizacijske i upravljačke strukture, d) poboljšanje gospodarskog djelovanja kluba i povećanje zaštite vjerovnika kluba, e) osiguranje kontinuiteta međunarodnih natjecanja i nadgledanje korektne financijske razdiobe sredstava utruženih kroz natjecanje. Sportski uspjeh i gospodarsku stabilnost klubovi mogu postići samo održavanjem visokih kvalitativnih standarda u sportskom, infrastrukturnom, upravljačkom, pravnom i financijskom smislu. HNS-ov Pravilnik o registraciji klubova i igrača je usklađen s UEFA-nim Pravilnikom o licenciranju klubova. Klubovi koji sudjeluju u nacionalnim i međunarodnim nogometnim natjecanjima prethodno moraju dobiti licenciju/registraciju za nastupe, koju izdaju nacionalni nogometni savezi.

4. USTROJ NOGOMETNIH KLUBOVA *DE LEGE LATA*

Monopolno-hijerarhijski ustroj nogometnog sporta omogućuje klubovima da sudjelovanjem u sportskim natjecanjima ostvaruju svoje temeljne ciljeve. Natjecateljska priroda sporta³² emanira težnju klubova za natjecanjem na višoj razini, odnosno jačim ligaškim natjecanjima. Stjecanje prvoligaškog statusa pretpostavlja veće materijalno-financijske izdatke koje klubovi kao neprofitne udruge trebaju priskrbiti. Hrvatski prvoligaški nogometni klubovi danas imaju profesionalni status, jer je više od 50% registriranih igrača sklopilo s klubom ugovore o profesionalnom igranju.³³ Profesionalizacija nogometnih klubova i prateći im financijski problemi³⁴ nagnali su zakonodavca da intervenira u do nedavno zaštićeno područje autonomnog prava nogometnih saveza. Do kraja osamdesetih godina prošlog stoljeća nogometni klubovi i nacionalni savezi percipiraju sebe kao subjekte koji se zbog članstva u međunarodnim sportskim savezima ne moraju podvrgavati nacionalnom pravnom poretku, već njihova autonomija predstavlja izvandržavni, od nacionalnog prava oslobođen prostor.³⁵ Porastom ekonomske snage i društvenopolitičkog značenja profesionalnog sporta pojačava se i državna aktivnost u uređenju odnosa u sportu. Heteronomnim

---

³¹ Više o tome vidi u Galli, A., *Lizenzierungsverfahren der UEFA: Kriterien für den Nachweis der wirtschaftlichen Leistungsfähigkeit der Klubs*, Zeitschrift für Sport und Recht, 5/2003., str. 177.

³² Sport (lat. deportere- razonoditi se, zabaviti se) je pojam čiji se sadržaj u pravnoj znanosti pretpostavlja ili definira zakonom kojima se uređuju odnosi u sportu. Kod nas se dikcijom odredbe čl. 1. Zakona o športu jasno pravno definira pojam sporta.

³³ Profesionalni status sportskih klubova uređen je odredbom čl. 24. st.1 ZŠ: „...ako klub ima sklopljene ugovore o profesionalnom igranju s više od 50% registriranih sportaša.“

³⁴ Posljednih smo godina svjedoci brojnih financijskih problema hrvatskih nogometnih klubova koji se očituju u katkad višemilijunskim dugovanjima većem broju vjerovnika. Republika Hrvatska učestalo biva vjerovnik s najvećim tražbinama s osnova poreznih davanja, neplaćenih doprinosa mirovinskog ili zdravstvenog osiguranja i sl.

³⁵ Vidi: Weatheril, S., *Do sporting associations make law or are they subject of it*, Europa Bussines Law Jurnal, July/August 1998., str. 217.-221.

normama država ustanovljuje granice autonomije čime se osujećuje težnja klubova i nacionalnih i međunarodnih sportskih saveza da sport postane „država u državi, a međunarodni sport država pored ostalih međunarodno priznatih država.“³⁶

Težnja za sveobuhvatnim uređenjem odnosa u školskom, amaterskom i profesionalnom sportu razvidna još od početka devedesetih godina³⁷, a potpuno se oživotvoruje stupanjem na snagu Zakona o športu od 6. srpnja 2006. godine. Zakonskim odredbama se, *inter alia*, uređuje i razina autonomije profesionalnih klubova i nacionalnih saveza. Respektirajući zatečeno stanje i uočivši probleme normotvorac svim nogometnim klubovima oktroira alternativu: sudjelovati u sportskim natjecanjima u postojećem pravnom obliku udruge ili se preoblikovati u športsko dioničko društvo (nadalje: š.d.d.). Sportske udruge i š.d.d.-a moraju za obavljanje djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima biti posebno registrirani i zajednički im je nazivnik športski klubovi.³⁸ *A contrario*, isključivost pravnoorganizacijskih oblika udruge i š.d.d.-a se ne odnosi na ostale sportske djelatnosti koje se izrijekom navode u ZŠ³⁹. Sportska priprema, sportska rekreacija, sportska poduka, organiziranje i vođenje sportskih natjecanja i upravljanje i održavanje sportskih građevina mogu se obavljati i u pravnom obliku ostalih trgovačkih društava ili ustanove. Osobe koje obavljaju sportsku djelatnost mogu se ujedno baviti i ostalim djelatnostima, ako nije drugačije određeno. To proizlazi iz pravila o djelatnostima i predmetu poslovanja koja vrijede za pojedine pravne subjekte, što znači da pravila o obavljanju sportskih djelatnosti treba povezati s općim propisima koji uređuju djelovanje tih pravnih subjekata.⁴⁰

4. 1. Klub kao sportska udruga

Autonomnim pravom HNS-a⁴¹ je propisano da u (prvo)ligaškim natjecanjima mogu sudjelovati samo licencirani klubovi koji udovoljavaju osnovnim sportskim, stručnim, financijskim, materijalnim i drugim zahtjevima. Natjecanje u prvoj hrvatskoj nogometnoj ligi (HNL), pored primarno sportske, predstavlja i gospodarsku aktivnost. Unatoč današnjem nezavidnom gospodarskom ozračju, svim klubovima koji se natječu u prvoj nogometnoj ligi moguće je, sukladno zakonskoj⁴² definiciji, pridodati atribut profesionalni. Zahvaćanje posvemašnje komercijalizacije i profesionalizacije našeg nogometa vidljivo je iz godišnjih

³⁶ Tako: Frizweiler i dr., o.c., bilj. 2, str.6.

³⁷ Zakon o objektima fizičke kulture, te Zakon o fizičkoj kulturi prestali su važiti stupanjem na snagu Zakona o športu iz 1990. g. koji je doživio nekoliko izmjena i dopuna, Nar. nov., br 59/90, 60/92, 11/94, 77/95.

³⁸ Vidi odedbe čl.19. i 20 st. 1. ZŠ i Pravilnik o registru športskih djelatnosti, Narodne novine, br. 112/06.

³⁹ Čl. 18. st. 1. i 2. ZŠ.

⁴⁰ Poblje o pojmu športske djelatnosti vidi: Petrović, S., u Crnić, I. i dr, *Uvod u športsko pravo*, Zagreb, 2009. godina, str. 81.

⁴¹ Pravilnik o registraciji klubova i igrača.

⁴² Čl. 24. Zakon o športu.

budžeta klubova, visine primanja/zarada igrača i trenera, visine obeštećenja s osnova transfera igrača, medijskog praćenja i slično. Pored te neprijeporne činjenice i dalje su svi naši nogometni klubovi, uz izuzetak HNK Hajduka, ustrojeni u pravnoorganizacijskom obliku udruge. (Ne)utaživa sportska želja navijača pred upravljačke strukture klubova postavlja visoke zahtjeve natjecateljske uspješnosti. Kako već desetljećima igrači ne igraju samo radi prestiža i ljubavi prema voljenom klubu, oformljivanje pobjedničke momčadi i njeno zadržavanje na okupu pretpostavlja namicanje značajnih financijskih sredstava. Punjenje klupskog proračuna često ovisi o blagonaklonosti (pseudo)sportskih mecena, političkih ili ekonomskih moćnika. Struktura klupskih prihoda najrječitije govori o kohabitaciji sportske i društvenopolitičke moći. Najviše sredstava klubovi uprihođuju s osnova sponzorskih ugovora u kojima je često u ulozi sukontrahenta trgovačko društvo u kojemu većinski udio ima Republika Hrvatska ili jedinica lokalne uprave ili samouprave, ili pak ta sredstva dobivaju njihovim izravnim ili neizravnim dotacijama. Izuzevši prihode koji se ostvaruju s osnova obeštećenja prilikom nacionalnih ili međunarodnih transfera igrača, za razliku od zapadnoeuropskih zemalja, prihodi koji se ostvaruju s osnova TV prava, prodaje klupskih karata, rekvizita i sl. nisu tako visoko rangirani u klupskim proračunima.⁴³

Je li udruga kao privatnopravna zajednica koja ne može imati materijalistički cilj stjecanja dobiti i nadalje najoptimalniji pravnoorganizacijski oblik djelovanja profesionalnog nogometnog kluba? Odgovor je moguće doseći samo valjanom sportskom, ekonomskom i pravnom analizom ustrojbenog oblika udruge. Uočljiv je sinkretizam profesionalnosti nogometnih klubova i imperativne neprofitnosti udruge. Prisilnom normom Zakona o udrugama⁴⁴ određeno je da udruga ne može obavljati djelatnost s ciljem stjecanja dobiti. Ako je namjera stjecanja dobiti cilj udruživanja, on će se morati ostvariti u obliku nekog trgovačkog društva. To je važno zbog toga što je moguće da neku djelatnost obavljaju udruga i trgovačko društvo, pa je pri tom važno u kojem se cilju ona obavlja. Linija razgraničenja je u tome radi ostvarenja kojeg se cilja obavlja neka djelatnost.⁴⁵ Udruga može uz djelatnosti kojima ostvaruje svoje ciljeve utvrđene statutom obavljati i neku pomoćnu djelatnost kojom stječe prihod. Obavljanje sporednih djelatnosti je način financiranja djelovanja udruge, koje sveobuhvatno mora biti neprofitno. Ako u obavljanju djelatnosti udruga ostavri dobit, ona se mora koristiti isključivo za obavljanje i unapređenje djelatnosti udruge.⁴⁶ Bitno je da djelatnosti, pa tako i one kojima ostvaruje prihod, udruga ne smije obavljati radi stjecanja dobiti za sebe, svoje članove ni treće osobe. Zadnja tri destljeća je neprijeporno da igrači ne igraju samo radi prestiža i ljubavi prema voljenom klubu, već izvedbom nogometne igre

---

⁴³ O strukturi prihoda profesionalnih nogometnih klubova u najvećim europskim nogometnim ligama više u Weiler, S., o.c., bilj. 30, str. 68.-75. Autor nas različitim grafovima upozorava na činjenicu koja je zapravo jasna. Sredstva koja se ulažu u profesionalni nogomet, ali i koja profesionalni klubovi zarađuju, rastu iz godine u godinu.

⁴⁴ Čl. 6. Zakona o udrugama, Narodne novine, br. 88/01.

⁴⁵ O cilju udruge više u Barbić, J., *Pravo društava-društva osoba*, Zagreb, 2002., str. 736. i 737.

⁴⁶ Vidi u: Petrović, S., u Crnić, I. i dr., o.c., bilj. 40, str. 83.

zarađuju kruh svoj svagdašnji. Klub kao poslodavac ili naručitelj djela izvedbe nogometne igre⁴⁷ s igračem sklapa ugovor o profesionalnom igranju kojim se obvezuje isplaćivati mu, u odnosu na prosječnu plaću u RH, pozamašnu novčanu svotu. Profesionalni nogometaši nisu u organizacijskopravnom smislu članovi klubova-udruga već temeljem obveznopravnog ugovora o profesionalnom igranju stječu prava i preuzimaju obveze. Visoke isplate nogometašima kao nečlanovima kluba-udruga mogle bi biti u koliziji s prisilnom odredbom iz Zakona o udrugama po kojoj cilj udruge ne bi smio biti obavljanje djelatnosti kojom se stječe dobit za treće- nečlanove.

Respektabilna visina prihodovnih strana bilanci udruga-klubova nameće i važnost utvrđenja načina raspodjele sredstava namaknutih iz javnog i privatnog sektora. Statutom pobliže određen cilj udruge je zajednički cilj njezinih članova radi čijeg su se ostvarenja udružili. Koji su (izvorno bili) statutarne ciljevi naših nogometnih klubova? Najveći naši klubovi se gotovo cijelo stoljeće natječu u prvenstvima različitih država ne mijenjajući pravni oblik. Raspolaganje članskim pravima u udrugama nije počivalo samo na privatnopravnoj autonomiji članova, već se mjena pravopolitičkih prilika izravno odražavala i na članske strukture klubova-udruga. Snažnije (političko)javnopravne intervencije u članske strukture udruge događaju se u vrijeme kad se udruge pravno definiraju kao javnopravni subjekti. Od 2001. godine udruga postaje privatnopravno društvo, pa se aktualizira privatnopravni karakter članskih prava u društvu. Klubovi i HNS već devetu godinu zanemaruju važnost tog pitanja, pozivajući se na sportsku autonomiju i normativne sadržaje svojih statuta. Danas su u većini naših klubova statutarne odredbama uspostavljaju kriteriji temeljem kojih će se birati/delegirati predstavnici na skupštini udruge. Uobičajno je da predstavnik na skupštini udruge po statutarne ključu izabiru jedinice lokalne uprave i samouprave, sponzori kluba, navijači, veterani i slično. Analizirajući statute naših klubova uočljiv je preslik političko-pravne metodologije delegiranja osoba za skupštinu. Zanimljivo bi bilo preispitati tko je, s kojeg pravne osnove, i primjenom kojeg kriterija odredio koji broj delegata će za skupštinu imenovati grad, županija, sponzori, veterani i navijači. Teško je ne posumnjati u stihijske političke intervencije u statutarne odredbe klubova. Problem povećava i činjenica što predstavnici članova udruge-kluba utvrđeni statutarne odredbama nisu i jedini članovi. Uz njih postoje i „izravni“ članovi udruge koji legalnim učlanjenjem pristupaju udruzi i izvršavaju svoju člansku obvezu plaćanja članarine, doprinoseći stvaranju imovine koja se koristi za ostvarenje ciljeva udruge. Izuzevši možebitne privilegije pogodnije kupnje karata za utakmice, izravnim članovima se uskraćuju temeljna članska prava. Članska prava, koja su zbog neprofitne prirode udruge isključivo upravljačka, mogu biti⁴⁸:

⁴⁷ Ovisno o pravnoj kvalifikaciji ugovora o profesionalnom igranju profesionalni igrači bi se mogli tretirati kao radnici, i tako se utjecati zaštitnim odredbama radničkog zakonodavstva. U europskim zemljama gotovo isključivo se ugovor o profesionalnom igranju po svojoj pravnoj prirodi kvalificira kao ugovor o radu. Kod nas se po tom pitanju ne slijede europska iskustva što bi, smatramo trebalo promijeniti. O pravnoj kvalifikaciji ugovora o profesionalnom igranju više vidi: Ivkošić, M., u Crnić, I. i dr., o.c., bilj. 40., str. 106.-113.

⁴⁸ Detanjnije o tome vidi u Barbić, J., o.c., bilj. 45, str. 760.-762.

a) pravo glasa i pasivno biračko pravo, b) pravo pobijana odluka tijela udruge, c) pravo na obaviještenost, d) pravo na korištenje opreme, uređaja i prostorija udruge i e) pravo na činidbe udruge. Za članove klubova-udruga najvažnija su prva tri članska prava. Pravo glasa važno je člansko pravo koje proizlazi iz normativnog utvrđenja da udrugom upravljaju članovi i da se unutrašnji ustroj udruge temelji na demokratskom očitovanju volje članova. Stoga članovi imaju aktivno pravo odlučivanja na skupštini. No, oni imaju i pasivno biračko pravo, tj. da budu izabrani ili imenovani u druga tijela udruge. Zakon o udrugama, naime, polazi od toga da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan i na načelu demokratskog zastupanja.⁴⁹ Koliko prava glasa ima član udruge i kako se ono ostvaruje određuje se statutom. Ako o tome pitanju nema statutarnih normi, trebalo bi vrijediti pravilo da svaki član ima jedan glas, sukladno dogmatici prava društava osoba. Zakonsko pravo pobijanja protupravnih odluka i pravo na obaviještenost⁵⁰ imanentna su članska prava u društvima osoba koja proistječu iz njihove dogmatike.

U našim nogometnim klubovima se izravnim članovima uskraćuje ostvarenje osnovnih članskih (upravljačkih) prava, dok se pseudočlanskim strukturama (delegatima na skupštini) omogućuje ostvarenje upravljačkih prava. Ovakva pravopolitička aporija dodatno generira nagomilane probleme u našem nogometnom sportu. Očito je da upravljačke strukture naših klubova, pozivajući se na svoje statute, na izravne članove gledaju kao na navijače, koji mogu svoja članska prava ostvarivati putem predstavnika navijača. Kako bi članovi trebali upravljati udrugom temeljem demokratskog očitovanja volje⁵¹, s dosadašnjom nezakonitom praksom treba prekinuti. Članovima se treba omogućiti ostvarenje upravljačkih prava tako da se statutarno uvedu demokratski kriteriji odlučivanja na skupštini kao najvišem tijelu udruge. Udruge (klubovi) kao privatnopravne zajednice bi trebale težiti ostvarenju primarno sportskih ciljeva, za što su izvorno bile i utemeljene.

Nije li sazrelo vrijeme da se jasnije istakne činjenica da većina naših profesionalnih nogometnih klubova pored imanentno sportske obavljaju i gospodarsku djelatnost. Trgovačko društvo bi bio primjereniji pravnoustrojbeni oblik za obavljanje gospodarske djelatnosti. Zakon o športu je u svojim preoblikovateljskim odredbama omogućio da se klubovi prisilno ili dragovoljno preoblikuju u športsko dioničko društvo.

4. 2. Klub kao športsko dioničko društvo

Udruzi konkurirajući pravni oblik za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u nogometnom natjecanju je š.d.d. Prije trinaest godina zakonodavac⁵² je, u nakani

⁴⁹ Ibidem, str. 162. Vidi i čl. 6. st. 3. Zakona o udrugama.

⁵⁰ U čl. 9. st. 2. Zakona o udrugama propisuje se da udruga osigurava obaviještenost svojih članova o radu udruge u skladu s općim aktima udruge. U čl. 26. st. 1. propisuje se pravo na pobijanje protupravnih odluka tijela udruge.

⁵¹ O tome više u Barbić, J., o.c., bilj. 45, str. 762.

⁵² Zakona o športu, Nar. nov. br. 111/97, 13/98, 24/01., koji je prestao važiti stupanjem na snagu novog Zakona o športu iz 2006.

sređenja odnosa u profesionalnom klupskom sportu, intervenirao u autonomno područje sportskih saveza. Ako se sportska djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima htjela obavljati kao poduzetnička bilo je omogućeno osnivanje trgovačkih društava u sportu. Ali ih se istodobno ograničavalo u odnosu na trgovačka društva u ostalim djelatnostima, propisivajem⁵³ da trgovačka društva koja obavljaju sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima, ne mogu dijeliti dobit ostvarenu u obavljanju tih djelatnosti, već je smiju upotrijebiti isključivo za obavljanje i razvoj sportske djelatnosti trgovačkog društva. Iz toga proizlazi da trgovačko društvo nije smjelo dijeliti dobit prema općim pravilima o podjeli dobiti u trgovačkim društvima samo iz djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, dok eventualnu dobit, ostvarenu obavljanjem drugih sportskih djelatnosti (sportske rekreacije, obuke i upravljanja sportskim objektima) za koje su se mogla osnivati trgovačka društva, mogla podijeliti.⁵⁴ Ta restriktivna odredba o obvezi reinvestiranja dobiti ostvarene obavljanjem temeljne sportske djelatnosti sudjelovanja u nogometnim natjecanjima, odvlačila je zainteresirane subjekte od (poduzetničkih) ulaganja u sportske klubove. Uz to normotvorac je previdio činjenicu monopolno-hijerarhijskog ustroja sporta, pa je bilo i teško očekivati da će se neki investitor odlučiti za osnivanje trgovačkog društva za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u nogometnim natjecanjima, *ab initio*, jer bi taj klub morao započeti s natjecanjem na najnižoj razini. Nije se omogućavalo postojećim profesionalnim nogometnim klubovima da se preoblikuju u neko od trgovačkih društava.⁵⁵ Taj veliki normativni previd/propust se ispravlja stupanjem na snagu novog Zakona o športu od 6. srpnja 2006. godine. Taj, u sportskopravnom smislu, orgaski⁵⁶ zakon sadrži i odredbe o preoblikovanju udruga-klubova u š.d.d. Time se dioničko društvo, nastalo osnivanjem ili preoblikovanjem udruge, oktroira kao jedino moguće trgovačko društvo koje može obavljati sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima. Kako je dioničko društvo, *per definitionem*, pravni oblik koji je namijenjen obavljanju djelatnosti s ciljem stjecanja dobiti, vidljivo je da naš zakonodavac prihvaća notornu činjenicu da je profesionalni sport danas i značajna gospodarska aktivnost. Ideologizacijom „dogme o neprodornosti“⁵⁷ heteronomnog prava unutar autonomnog sportskog prava sportski savezi su, pored sportskih, stihijski i parcijalno rješavali pravne i ekonomske probleme. Posvemašnjom komercijalizacijom profesionalnog nogometa problemi djelovanja i ustroja klubova izmakli su autonomnoj sportskopravnoj kontroli i potakli zakonodavaca na intervenciju. U dijelu Zakona o športu, kojim se uređuje

⁵³ Čl. 16. Zakona o športu, Nar. nov. br. 111/97, 13/98, 24/01.

⁵⁴ O tome više: Petrović, S., Crnić, I. i dr., o.c., bilj. 40, str. 80.

⁵⁵ *Sedes materiae* za postupak preoblikovanja trgovačkih društava je Zakon o trgovačkim društvima, Nar. nov. br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 137/09.

⁵⁶ Osvrtom na arhitektoniku zakona uočava se namjera normotvorca za sveobuhvatnim uređenjem odnosa u amaterskom, školskom i profesionalnom sportu. Kao djelatnost „od interesa za Republiku Hrvatsku“ (čl. 1. st. 4.) sportsku djelatnost zakonodavac uzdiže na razinu najvažnijih društvenih vrijednosti.

⁵⁷ U njemačkoj literaturi se naziva *Impermeabilitätsdogma*. Više o tome vidi Hannamann, I, o.c., bilj. 5, str. 27.

pitanje obavljanja sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskom natjecanju, prisilnom normom se nameće obveza profesionalnom sportskom klubu da se upiše u Registar profesionalnih športskih klubova koji vodi ministarstvo nadležno za sport.⁵⁸ Izravana posljedica takvog upisa je i obveza provođenja revizije. Profesionalni sportski klub je, nakon obavljene revizije, dužan revizorsko izvješće dostaviti nadležnom ministarstvu i Povjerenstvu za profesionalne športske klubove, stručnom tijelu osnovanom radi praćenja obavljanja djelatnosti profesionalnih klubova.⁵⁹ O sadržaju izvješća, koje ponajprije zrcali ekonomsko, a potom pravno i sportsko stanje u klubu, ovisi daljnje klupsko djelovanje. Ako se revizorskim izvješćem potvrdi ekonomska stabilnost kluba, on svoje djelovanje može nastaviti u postojećem ustrojbenom obliku udruge. Ali se, ako to klub smatra oportunističkim, može i dragovoljno podvrći postupku preoblikovanja u š.d.d. Međutim, ako revizorsko izvješće ukaže na teže ekonomsko stanje, klub se mora „upustiti“ u postupak preoblikovanja u trgovačko društvo. Prisilnom normom⁶⁰ Zakona o športu navode se razlozi za obvezatno preoblikovanje kluba-udruge u š.d.d.: a) ako na temelju obavljene revizije proizlazi da je sportski klub-udruge za natjecanje stekao uvjete za pokretanje stečajnog postupka prema posebnim propisima, a on nije pokrenut ili, b) da se postojanje uvjeta za pokretanje stečajnog postupka može utvrditi i na temelju dokumenata koje je klub obavezan slati Povjerenstvu i c) ako se na temelju godišnjega financijskog izvješća i godišnjega revizorskog izvješća utvrdi da postoje uvjeti za pokretanje stečajnog postupka, a on ne bude pokrenut ni u roku od 30 dana od dana kada su ti uvjeti ostvareni.

Sam postupak provođenja obveznog preoblikovanja sportskog kluba-udruge u š.d.d. se detaljno uređuje „preoblikovateljskim odredbama“ čl. 43. i 44. Zakona o športu. Te odredbe bi se ispravno mogle nazvati i „preustrojbenim odredbama“ jer se istovremeno s promjenom pravnog oblika (njem. Formwechsel) kluba obavlja

⁵⁸ Čl. 24. st. 2., 3. i 4. Zakona o športu.

⁵⁹ Čl. 26. Zakona o športu. Povjerenstvo ima sedam članova koje imenuje ministar nadležan za poslove sporta na razdoblje od četiri godine. Odluke se donose većinom od najmanje pet glasova, a u njegovu nadležnost ulaze, među ostalim, sljedeći poslovi: vođenje evidencije o dokumentaciji koju su mu dužni slati profesionalni klubovi, davanje suglasnosti na izbor revizora koji treba utvrditi jesu li kod kluba-udruge ostvareni uvjeti za pokretanje stečajnog postupka, davanje prethodne suglasnosti na rješenje kojim se utvrđuje da su ispunjeni uvjeti za obvezatno preoblikovanje, davanje suglasnosti na elaborat o preoblikovanju, vođenje evidencije o imateljima dionica, itd. Uočljivo je da Povjerenstvo ima vrlo široke ovlasti. To je izričaj opredjeljenja da su profesionalni klubovi toliko važni za obavljanje sportskih djelatnosti da poseban nadzor nad njima, ali i pomoć, mora pružiti i neko javnopravno tijelo, a ne samo pripadajući nacionalni savez. Više o tome vidi: Petrović, S. u Crnić, I. i dr., o.c., bilj. 40., str. 88. i 89.

⁶⁰ Čl. 41. st. 1: “Športski klub-udruge za natjecanje mora se preoblikovati u š.d.d. u skladu s odredbama članka 43. i 44. ovoga Zakona ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti: 1. da se radi o profesionalnom sportskom klubu u smislu članka 24. ovoga Zakona u nogometu, košarci i rukometu i da je izdano rješenje o uisu u Registar profesionalnih športskih klubova, 2. da na temelju revizije iz članka 40. ovoga Zakona proizlazi da su se kod športskog kluba-udruge za natjecanje stekli uvjeti za pokretanje stečajnog postupka prema posebnim propisima, a on nije pokrenut, odnosno da se postojanje navedenih uvjeta može utvrditi i na temelju dokumenata koje je sportski klub-udruge za natjecanje obavezan slati Povjerenstvu u skladu sa člankom 24. stavkom 6. ovoga Zakona ili da se na temelju godišnjega financijskog izvješća i godišnjega revizorskog izvješća utvrdi da postoje uvjeti za pokretanje stečajnog postupka, a on ne bude pokrenut ni u roku od 30 dana od dana kada su ti uvjeti ostvareni.”

i njegova pretvorba (njem. Umwandlung). Prilikom promjene pravnog oblika društvo-klub i dalje zadržava pravni identitet, ali postojeći članovi *ipso facto* ne zadržavaju svoja članska prava, već se sva članska prava u društvu stječu izvorno, i to ulozima u novcu, a ulozi u pravima iznimno su dopušteni jedinici lokalne samouprave i vjerovnicima društva. Sva će se upravljačka prava⁶¹ koja članovi crpe iz činjenice pripadnosti udruzi ugasiti zajedno s gašenjem udruge.⁶² Jedini privilegij koji se članovima udruge dodjeljuje, prema prisilnopravnim odredbama Zakona o športu, bila bi mogućnost upisa dionica š.d.d.-a u drugom upisnom krugu, ranije od ostalih subjekata iz javnosti, ali ipak kasnije od jedinice lokalne samouprave gdje je sjedište kluba, koju se prvu poziva na upis i uplatu dionica.⁶³

Normotvorac ne priječi mogućnost da š.d.d. nastane osnivanjem novog društva.⁶⁴ Ali zbog monopolno-hijerarhijskog ustroja nogometa nije za očekivati da će se netko odlučiti na osnivanje novog š.d.d.-a, koje bi s obavljanjem svoje djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima krenuo od najniže lige (razine natjecanja). Ako se želi zadržati najviša razina natjecanja, klub-udruga bi samostalno ili zajedno s nekim ulagateljem mogao osnovati š.d.d.- društvo kćer na koje bi prenio licenciju/registraciju za natjecanje u prvoj ligi. Kao ulog na novoosnovano š.d.d. bi se prenio i karakteristični dio tvrtke i poduzeće, ili dio poduzeća-pogon. U tom slučaju bi trebalo dodatno zaštititi prava vjerovnika kluba-udruge, u najmanju ruku slobodnijom primjenom odredbi ZTD⁶⁵-a o proboju pravne osobnosti. Udruga koja je (su)osnivač š.d.d.-a zadržava kontrolu nad društvom kćeri, ali se time gubi sportsko-pravni kontinuitet kluba koji je bitna sastojnica navijačkog ponosa.

Kako je djelovanje dioničkog društva složenije i skuplje, prikladniji oblik za niželigaška nogometna klupska natjecanja bila bi udruga. Preoblikovanje sportskog kluba-udruge za natjecanje u š.d.d., u praksi bi trebao biti najčešći model nastanka š.d.d.-a. Preoblikovanje može biti obvezatno ili dragovoljno, pri čemu se na dragovoljno preoblikovanje na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZŠ-a o obvezatnom preoblikovanju.⁶⁶ U obavljanju djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima š.d.d.-e se istovremeno mora podvrći pravilima autonomnog sportskog prava (HNS, UEFA i FIFA), a dolazi u obzir i nacionalni *ordre public*.⁶⁷ Posebnosti š.d.d.-a u odnosu na ostala „klasična“ dionička društva propisuje ZŠ koji je *lex specialis*. Posebnosti se očituju u pitanjima članstva u društvu, članstva u organima društva, raspolaganju dionicima, upotrebi dobiti,

---

⁶¹ Zbog neprofitnog karaktera udruge članovima ne pripadaju imovinska članska prava. Više o tome vidi u Barbić, J., o. c., bilj. 45, str. 760.-763.

⁶² Činjenicom upisa š.d.d.-a u sudski registar nastaje razlog za gašenje udruge jer sva prava i obveze udruge *ipso iure* postaju prava i obveze š.d.d.-a.

⁶³ Čl. 44. st. Zakona o športu.

⁶⁴ Čl. 29. Zakona o športu.

⁶⁵ Zakon o trgovačkim društvima, Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 52/00, 118/03, 107/07, 137/09. Čl. 10. st. 3. i 4.

⁶⁶ Više o tome u: Petrović, S., u Crnić, I. i dr., o. c., bilj. 40, str. 95.

⁶⁷ Misli se prvenstveno na prisilne norme ZTD-a i ZŠ, ali i na ostale norme i institute poreznog, ugovornog radnog prava i sl.

uspostavljanja posebnih sportskih rezervi i sl.⁶⁸ Ustrojbena struktura dioničkog društva i zakonom pridodate nadležnosti njegovih organa strogo su propisane. U odnosu na udruge „nefleksibilnijim“⁶⁹ pravilima š.d.d-a omogućava se jasnije djelovanje upravljačkih struktura, kao i bolji nadzor nad poslovanjem društva. Kao i ostalim dioničkim društvima, i š.d.d.-u se omogućuje izbor između monističkog i dualističkog ustroja organa.⁷⁰

4. 2. 1. Ustroj organa š.d.d.-a

Izbor š.d.d.-a između monističkog i dualističkog ustroja organa u potpunosti je slobodan i društvo ga čini statutom. To se može učiniti bilo odredbama prvog statuta kojeg donosi preoblikovatelj⁷¹, bilo kasnijim promjenama statuta o kojima odlučuje glavna skupština.

U dualističkom ustroju organa, svojstvenom za pravne poretke kontinentalnog pravnog kruga, uz glavnu skupštinu, d.d. mora imati još dva organa: nadzorni odbor i upravu. Striktno se odvajaju nadležnosti između organa⁷², tako da su pojedinom organu pridodane zakonom utvrđene nadležnosti. Glavna skupština bira članove nadzornog odbora.⁷³ Nadzorni odbor bira i opoziva članove uprave,⁷⁴ nadzire vođenje poslova društva i u okviru nadzora može pregledavati i ispitivati poslovne knjige i dokumentaciju društva, blagajnu, vrijednosne papire i druge stvari, podnosi glavnoj skupštini izvješće o obavljenom radu, te može sazvati glavnu skupštinu.⁷⁵ Uprava je organ d.d.-a koji vodi poslove društva, i obavlja funkciju zastupanja društva, a obavljanje tih funkcija ne može prenijeti na nadzorni odbor.⁷⁶ Nemogućnošću prijenosa poslovodne funkcije na nadzorni odbor postiže se odvojenost posloводства od nadzora. Razdvojenost nadzorne od poslovodne funkcije se postiže i propisivanjem nemogućnosti da ista osoba bude istovremeno član obaju organa.⁷⁷

---

⁶⁸ Detaljno o posebnostima u Petrović, S., o. c., bilj. 42, str. 90.-95.

⁶⁹ O strukturi dioničkog društva kao pojavnog pravnog oblika u njemačkom pravu vidi u Karsch, T.: *Der Fussballbundesligaverein als Wirtschaftunternehmen und Arbeitgeber*, Nomos, 2006., str. 126.

⁷⁰ Zakonom o trgovačkim društvima je nakon izmjena i dopuna iz 2007. s novnih petnaest članaka (čl. 272.2-272.o) u naše pravno uređenje dioničkog društva, uz postojeći dualistički (dual board sistem), uveden i monistički (single board sistem) ustroj organa društva. Razlozi uvođenja monističkog ustroja opravdavaju se, *inter alia*, potrebom usklađivanja domaćeg zakonodavstva s pravom EU. Više o ustroju dioničkog društva vidi: Barbić, J., *Upravni odbor dioničkog društva prema noveli Zakona o trgovačkim društvima*, PUG, 3/2008., str. 157.-419.

⁷¹ Udruga koja vodi proces preoblikovanja mora izraditi elaborat o preoblikovanju, a sastavni dio elaborata je i statut budućeg š.d.d. Vidi čl. 43. st. 2. t. 14.

⁷² ZTD-om se kao iznimka striktno određuje mogućnost međusobnog zadiranja jednog u poslove drugog organa. O odnosu organa društva s dualističkim ustrojem organa vidi u Barbić, J., *Pravo društava, knjiga druga-društva kapitala*, Zagreb, 2007, str. 429.-432., 459.-468.

⁷³ Čl. 256. st. 1. ZTD.

⁷⁴ Čl. 244. ZTD.

⁷⁵ Čl. 263. ZTD.

⁷⁶ Čl. 240. ZTD.

⁷⁷ Čl. 263. st. 5.

Dioničko društvo s monističkim ustrojem organa, svojstveno za pravne poretke koji pripadaju anglosaksonskom pravnom krugu, ima glavnu skupštinu, u kojoj se nalaze dioničari i upravni odbor (board of directors) kao organ u kojemu su osobe koje vode poslove društva i nadziru poslovanje. Upravni odbor izabire glavna skupština društva.⁷⁸ U monističkom pristupu uređenju ustroja organa d.d. nema striktnosti odvojenosti vođenja poslova društva od nadzora nad vođenjem tih poslova, jer nadzor ne obavljaju osobe koje bi bile potpuno odvojene od onih koje vode poslove društva.⁷⁹ Osobe koje vode poslove društva i one koje nadziru kako se to čini nalaze se u istom organu- upravnom odboru, pa se stoga i njegova nadležnost razlikuje od nadležnosti nadzornog odbora u dualističkom ustroju organa društva. Nadležnost upravnog odbora obuhvaća: vođenje društva, postavljanje osnova za obavljanje predmeta poslovanja, nadzor nad vođenjem poslova društva, sazivanje glavne skupštine, brigu za to da se uredno vode poslovne knjige društva, te imenovanje i opoziv izvršnog, odnosno izvršnih direktora.⁸⁰ U upravnom odboru se funkcionalno razdvajaju članovi koji operativno vode poslove društva, od članova koji obavljaju nadzornu funkciju. Prvi se nazivaju izvršni, a drugi neizvršni direktori.⁸¹ Upravni odbor može odlučivati o svemu što se odnosi na vođenje društva a nije u nadležnosti glavne skupštine. Nadležnost za vođenje društva znači da je upravni odbor ne samo ovlašten nego i dužan, poduzeti sve što je potrebno za dobrobit društva. Pri određenju nadležnosti upravnog odbora Zakonom se nabrajaju neki od poslova koje obavlja taj organ, a koji inače ulaze u spomenuto široko određenje njegove nadležnosti kada je potrebno radi razjašnjenja nadležnosti prema izvršnim direktorima koji operativno vode poslove društva, jer upravni odbor nije u tom smislu operativni organ.⁸² Tako se Zakonom propisuje da upravni odbor postavlja osnove za obavljanje predmeta poslovanja što znači da donosi planove i na drugi način postavlja okvir za vođenje poslova društva, tj kako će se predmetom poslovanja ostvariti cilj društva.⁸³ Time se izvršnim direktorima postavlja okvir djelovanja i daju smjernice za rad koje su za njih obvezne. Izvršni direktori vode poslove društva, ali su u tome ograničeni ovlastima upravnog odbora koji po Zakonu vodi društvo.⁸⁴ Za položaj izvršnih direktora odlučno je da im je upravni odbor ovlašten davati obvezne upute koje oni moraju

---

⁷⁸ Čl. 272.c.

⁷⁹ Tako Barbić, J., o.c., bilj. 72, str. 358.

⁸⁰ Čl. 272.h st. 1. ZTD.

⁸¹ Društva s monističkim ustrojem organa uz glavnu skupštinu imaju još samo jedan organ u kome funkcija vođenja poslova i nadzora u društvu nije strogo odvojena. Po naravi monističkog ustroja isti organ društva nadležan je odlučivati o bitnim stvarima vođenja društva i nadzirati kako se vode poslovi društva. Logično je da je i tamo provedena podjela poslova pa odatle i upotreba različitih naziva za osobe koje mogu biti članovi istog organa. Kako zakon sve članove upravnog odbora naziva direktorima, razlikovanje funkcija koje prema toj podjeli obavljaju dovodi do toga da ih se različito naziva. Odatle i nazivi izvršni i neizvršni direktori pri čemu su ovi prvi uvijek, a drugi mogu, ali i ne moraju biti članovi upravnog odbora. Vidi u Barbić, J., o.c., bilj. 70, str. 411.

⁸² Tako u Barbić, J., o.c., bilj. 70, str. 384 .

⁸³ Ibidem.

⁸⁴ Sadržaj pojma „vođenja poslova društva“ je uži od pojma „vođenja društva“.

slijediti. Posljedica je to hijerarhijskog odnosa između upravnog odbora i izvršnih direktora. Naime, ako statutom nisu u pogledu toga propisana neka ograničenja, upravni odbor može u svako doba opozvati imenovanje svakog izvršnog direktora da za to ne mora postojati važan razlog.⁸⁵ U tome je bitna razlika položaja članova uprave u društvima s dualističkim ustrojem organa i izvršnih direktora u onima s monističkim ustrojem.

Nameće se pitalje je li š.d.d.-u bolje slijediti dosad ustaljenu praksu i ustrojiti se po dualističkom konceptu, ili pak pribjeći, u našoj poslovnoj praksi rijetkom monističkom ustroju.⁸⁶ Monistički ustroj je primjeren kod zatvorenih d.d.-a i kod društava u kojima su većinski dioničari naviknuli na takav ustroj.⁸⁷ Kako š.d.d. nakon preoblikovanja nije zatvoreno društvo, jer je zbog nematerijaliziranog oblika izdanja dionica njihova vinkulacija onemogućena, a većinski dioničari (barem u početku) nisu stranci, držimo primjerenijim dualistički ustroj organa naših nogometnih klubova. Ako se poslovanjem kluba u budućnosti utvrdi drugačije, svakodobno glavna skupština može donijeti odluku o drugačijem ustroju organa. U odnosu na ostala dionička društva, š.d.d. pored materijalističkog cilja ostvarenja dobiti treba skrbiti i o sportskom cilju. Dobar sportski rezultat u pravilu prati i sređeno financijsko stanje u klubu. Upravljačka struktura⁸⁸ treba uskladiti sportske interese s financijskim mogućnostima, i pri tome uvažavati (ne) strpljiva očekivanja navijača. Izazovna je to zadaća koju može ostvariti samo dobro organiziran tim kompetentnih stručnjaka koji se vješto snalaze (ili su se već iskazali) u sportskom, pravnom i financijskom poslovnom području.

5. ANALIZA PRIKLADNOSTI POSTOJEĆIH PRAVNIH OBLIKA

Na razvoj i jačanje našeg profesionalnog nogometa, uz organizirani i kreativni sportski rad i financijsku stabilnost, utječe i stabilan normativni okvir. Nije dostatno heteronomnim normama samo ucrtati međe unutar kojih se razvija autonomno (sportsko) pravo nacionalnih saveza, već zakonodavac treba djelovati proaktivno, u dosluhu s potrebama klubova i nacionalnog sportskog saveza. Djelovanje profesionalnog kluba je ambivalentno. Obavljanje temeljne djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima (i ustroja sportskog omladinskog pogona), nužno prati i obavljanje gospodarskih djelatnosti (sponzorski ugovori, naknade s osnova transfera igrača, prodaja karata, rekvizita, TV i sl.) kojima se nastoje

---

⁸⁵ Tako u Barbić, J., o.c., bilj. 70, str. 416.

⁸⁶ Ibidem, str. 358. Tako akademik Jakša Barbić predviđa da će monistički ustroj organa biti manje zastupljen od dualističkog. Uglavnom će ga koristiti oni inozemni ulagači ili većinski dioničari koji su na takav ustroj organa navikli u zemlji iz koje dolaze i obiteljska, odnosno uopće zatvorena dionička društva, gdje se iz zatvorenog kruga dioničara želi voditi poslovanje društva, ali tako da više ne djeluju u neposrednoj operativi, što ne mogu postići položajem u nadzornom odboru.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Uprava i nadzorni odbor u dualističkom modelu, a upravni odbor u monističkom modelu ustroja organa š.d.d.-a.

„napuniti“ unaprijed utvrđeni proračuni za natjecateljsku sezonu. Za uspješno djelovanje profesionalnih klubova, uz norme sadržane u ZŠ, važni su i propisi kojima se uređuju ugovorni, organizacijskopравни, porezni i drugi odnosi. Pogoduje li sadašnji normativni okvir procesu razvitka i preustroja našeg profesionalnog klupskog sporta ili ga u nečem, možda prokrustovski sputava? Odgovor bi iziskivao detaljniju sportsku, pravnu, ekonomsku i sociološku analizu, koja bi prelazila okvire ovoga rada.

Zakonodavac bi trebao poticati, unutar nacionalnog saveza autonomno osmišljen razvoj klupskog sporta, kao i osigurati zaštitu temeljnih prava svih sudionika u sportu, ukoliko je ona autonomnim pravom uskraćena. U nakani da se jasno razgraniči profesionalni od amaterskog sporta, odredbama ZŠ obavlja se heteronomni prodor u sportsku autonomiju. Amaterski sport, *rerum natura*, nalazi utočište u autonomnom sportskom pravu, dok se profesionalnom sportu uskraćuje takvo samoregulirajuće pribježište. Uravnoteženi razvoj profesionalnog klupskog sporta država potpomaže i optimalnim, međusobno usklađenim propisima, kojima se uređuju (pre)ustrojbeni, ugovorni i poreznopravni odnosi. Preoblikovateljske odredbe ZŠ stabilan su temelj za izgradnju arhitektonike profesionalnog klupskog sporta. Naši nogometni klubovi se mogu svrstati u dvije kategorije: a) ekonomski nezdrave kod kojih su se stekli uvjeti za pokretanje stečajnog postupka prema posebnim propisima, i b) ekonomski zdrave. Stečaj kao „generalna egzekucija“, kojom se u predviđenoj proceduri iz gospodarskih tijekova uklanja ekonomski nezdrav subjekt, za naše nelikvidne ili insuficijentne klubove u pravilu bi bio fatalan. Pokretanje stečajnog postupka gotovo bi neizostavno završavalo s gašenjem kluba, jer je stečajna epopeja s prihvaćanjem stečajnog plana i uspješnim preustrojem u našoj tranzicijskoj praksi jako rijetka.⁸⁹ Ako bi kojim slučajem vjerovnici uspjeli s dogovorom ili pronalaskom vanjskog ulagatelja, a sud prihvatio stečajni plan, to se ne bi moglo smatrati velikim uspjehom zbog sportskopravne sankcije izbacivanjem iz višeligaških natjecanja. Otvaranjem stečajnog postupka ostvario bi se valjani raskidni uvjet, te bi igrači slobodno mogli promijeniti klupsku sredinu, odumrle bi ovlasti dotadašnjih organa udruge, a stečajni upravitelj bi preuzeo i sportsko upravljanje klubom. Trajanje stečajnog postupka bi u pravilu destruktivno djelovao na sportski rezultat.

Takvim ekonomski nezdravim klubovima se pruža alternativan, katarzičan put kroz proces obvezatnog preoblikovanja. Dobro osmišljenim, u procesnopravnom i materijalnopravnom smislu, cjelovitim preoblikovateljskim normama se omogućuje klubovima-udrugama da kroz proces preoblikovanja obave i pretvorbu članskih prava, te postanu ekonomski zdrava š.d.d. Nameće se pitanje zašto su se, unatoč troipogodišnjem postojanju, preoblikovateljske norme u cijelosti primijenile samo u jednom, uspješno provedenom, preoblikovanju HNK Hajduk-udruge u HNK Hajduk š.d.d. Premda nad nekoliko naših profesionalnih nogometnih klubova visi

---

⁸⁹ Kao primjer može poslužiti stečajni uspjeh Tisaka d.d.. To je društvo imalo dnevno milionske utrške, pa se vjerovnicima bilo lakše dogovoriti (ili zainteresirati trećeg investitora) i prihvatiti stečajni plan. Naši nogometni klubovi nisu tako financijski potentni, pa je iluzorno očekivati uspjeh stečajnog postupka, u smislu sredenja ekonomskog stanja i nastavka djelovanja kluba.

Damoklov mač stečaja, zastajkuje se s preoblikovateljskim postupkom. Razloge treba tražiti i u današnjoj nepovoljnoj ulagačkoj klimi. Možda upravljačke strukture klubova u (ekonomskim) problemima nastoje zadržati pravnoustrojbeni *status quo*, a time i svoju poziciju. Plaše li se možda da će se promjenom pravnog oblika promijeniti i način financiranja, čime će se svršiti s dosadašnjom praksom dotacija od strane jedinica lokalnih uprava i samouprava. Očito su višeslojni razlozi opiranja naših klubova katarzičkom procesu preoblikovanja.

Ekonomski zdravi profesionalni nogometni klubovi stoje pred alternativom: nastaviti obavljanje svoje djelatnosti u istom pravnoustrojbenom obliku, ili se pak dragovoljno preoblikovati u š.d.d. Odluče li se za prvo rješenje, trebali bi raščistiti unutarnje odnose i uspostaviti jasnu člansku strukturu. Profesionalnost kluba i s njim povezano komercijalno, tržišno djelovanje, dovodi u pitanje daljnju pravnu održivost neprofitne udruge. Naši profesionalni nogometni klubovi su subjekti gospodarskog prometa. Putem poduzeća⁹⁰ kojeg je nositelj, klub istupa na uređenom, ne samo nogometnom, tržištu. Djelovanjem poduzeća, kao organizirane gospodarske cjeline koju sačinjavaju objektivni, subjektivni i ustrojbeni sastojci, klub stječe prava i preuzima obveze. Poduzeća naših profesionalnih klubova su ustrojena tako da u pravilu imaju dva pogona⁹¹ u kojima se obavljaju djelatnosti koji čine klupski predmet poslovanja, ili djelatnosti u svezi s njim. Omladinski pogon u kome se sportski obrazuju mladi nogometaši načelno ostvaruje ideal neprofitnog cilja udruge. Profesionalni pogon služi klubu za sudjelovanje u gospodarskom prometu, i za njega se ne bi moglo kazati da je u skladu s idealnim, neprofitnim ciljem udruge. Prodaja karata, rekvizita TV-prava, reklamiranje, sponzoriranje, trgovanje s igračevim registracijama i ugovornim pozicijama (transferi igrača) gospodarske su djelatnosti *par exelance*. Atribut neprofitnosti djelovanja udruga priskrbljuje zahvaljujući omladinskom pogonu, dok se on kod profesionalnog pogona gubi. Teleološkim tumačenjem odredbi o cilju udruge obavljanje gospodarske djelatnosti ne može samo po sebi biti samostalni cilj udruge, već se mora podvrći idealnom (sportskom) cilju udruge.⁹² Nužno je da obavljanjem djelatnosti orijentacija ka stjecanjem dobiti udruge bude u prikladnom odnosu s idealnim (neprofitnim) ciljem udruge.⁹³ Dominira li u djelovanju udruge idealni (sportski) cilj, klub bi mogao održati isti pravnoustrojbeni oblik udruge i gospodarske djelatnosti obavljati kao sporedne. *A contrario*, taj ustrojbeni oblik se ne bi trebao koristiti kao prikrivena zaštita obavljanja gospodarske djelatnosti.⁹⁴

---

⁹⁰ O pojmu poduzeća vidi u Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga prava-Opći dio*, Zagreb, 2006., str. 219.-221. Nositelj poduzeća ne mora uvijek biti trgovac.

⁹¹ Ibidem, str. 231. Pogonom treba smatrati dio poduzeća koji ima sve tri sastavnice kao i poduzeće, samo glede nekog njegova dijela.

⁹² U njemačkom pravoznanstvu i judikaturi je predvladavajuće teleološko tumačenje cilja udruge. Restriktivno tumačenje po kojem udruga smjera ostvarenju dobiti uvijek kada obavljanje gospodarske djelatnosti pozitivno utječe na članska prava, nije u judikaturi prihvaćeno. Više o tome vidi: Menke, T., *Die wirtschaftliche Betätigung nichtwirtschaftlicher Vereine*, Berlin, 1998., str. 45.-47.

⁹³ Tako: Pramer, T u: Karollus, M., Achaus, M., Jabornegg, P: *Aktuelle Rechtsfragen des Fussballsports III*, Wien, 2003., str.30.

⁹⁴ Ibidem, str. 31.

Obavljanje gospodarske djelatnosti udruge, kao priznati privilegij sporedne svrhe (njem. Nebenweckprivileg)⁹⁵, ne bi smio udruhu lišiti, njoj immanentnog, obilježja neprofitnosti. Gospodarska priroda obavljanja djelatnosti kod nekoliko naših (ponajboljih) profesionalnih klubova, vidljiva iz milijunskih godišnjih prihoda koje klubovi stječu (na tržištu zarađuju), nije prikladno uravnotežena s neprofitnim ciljem udruge-kluba. Prešutno uspostavljanje novih ciljeva,⁹⁶ kao i posljedične promjene djelovanja klubova u komercijalnom smjeru potiču kritičko preispitivanje prikladnosti pravnog oblika udruge za djelovanje naših ponajboljih profesionalnih klubova.

Nekoliko je snažnih argumenata koji idu u prilog tezi da je za neke naše klubove prikladniji ustrojbeni oblik trgovačkog društva nego udruge. Neprijeporno je danas da profesionalni klubovi obavljaju gospodarsku djelatnost samostalno i trajno s ciljem stjecanja dobiti, pa se sukladno zakonskoj definiciji pojma trgovca takvi klubovi mogu smatrati trgovcima. Ugovore koji ti klubovi sklapaju s trgovcima će u pravilu biti trgovački. Kako se od trgovaca u pravnom prometu zahtijeva veća razina pomnje u postupanju, za njih je važno da su valjano i dobro ustrojani. Unutarnji je ustroj udruge prilično „labavo“ uređen, tako da se nalaže samo postojanje jednog organa, skupštine i osobe ovlaštene za zastupanje.⁹⁷ Prepušta se udrugama da statutarnim odredbama samostalno urede svoje unutarnje ustrojstvo.

Uvidom u statute naših profesionalnih klubova, koji su jako slični, zapaža se pored skupštine i postojanje upravnog odbora, nadzornog odbora i suda časti. Odgovornost organa udruge nije jasno definirana, pa se izvodi iz općih građanskopravnih načela i načela prava društava osoba. *A contrario*, u dioničkom društvu su prisilnim normama uspostavljenim organima jasno pridodane nadležnosti. Utvrđena je odgovornost pojedinih organa, kao i članova tih organa. Kako su ta pitanja važna za djelovanje profesionalnog kluba, d.d. je prikladniji pravni oblik od udruge. Udruga svojim djelovanjem može ostvariti i iskazati dobit. Kako se ostvarena dobit ne može dijeliti članovima, oni su manje zainteresirani za poslovanje udruge, pa je i nadzor nad poslovođstvom i poslovanjem oslabljen. Za razliku od članova udruge koji imaju samo upravljačka prava, članovi dioničkog društva imaju i imovinska prava, pa je njima znatno lakše pronaći nove investitore. Zainteresiranost dioničara za poslovanje društva, kao i nadzor nad poslovođstvom biva značajniji. U odnosu na udruhu, gdje „funkcionari“ iz hobija vode poslovođstvo udruge, postavljanje profesionalne upravljačke strukture je lakše izvodivo u dioničkom društvu. Pravni oblik društva kapitala je bolji i za privlačenje poslovnih partnera i sponzora, kojima se pružaju iscrpniji instrumenti zaštite ulaganja. S komercijalizacijom nogometna nameće se i važno pitanje zaštite vjerovnika kluba. Zakom o udrugama i ne pridaje veliki značaj tom pitanju, a

⁹⁵ Vidi o tome u Karch, T., o.c., bilj. 69, str. 16.

⁹⁶ I bez statutarnih promjena, i usprkos zaklinjanju klupskih čelnika u sportski rezultat, danas je razvidan zaokret ka komercijalnom djelovanju. Traženje sponzora, mecena i investitora ima svoje ekonomsko, a ne samo altruističko uporište.

⁹⁷ Čl. 6. Zakona o udrugama.

propisuje se samo da udruga odgovara vjerovnicima za obveze svojom imovinom, dok članovi udruge ne odgovaraju svojom imovinom za obveze udruge. Društva kapitala pružaju bolju i zakonski razrađeniju zaštitu vjerovnicima, pa je i to snažan argument za preoblikovanje naših profesionalnih klubova u društvo kapitala.

Pored iznesenih prednosti ustroja klubova u obliku društava kapitala, postoje i nedostaci u odnosu na udrugu. Tu bi se prvotno trebao spomenuti problem javnopravnih dotacija ili subvencija na koje su udruge naviknute. Ukidaju li se ta javnopravna davanja promjenom pravnog oblika? Pravilnijim i razvidnijim načinom raspodjele javnopravnih dotacija/subvencija treba poticati aktivnosti, pri čemu bi se pravni oblici u kojima se obavljaju te aktivnosti zanemarili. Takva funkcionalna raspodjela bi kod nas trebala zaživjeti pod pritiskom europskog prava, čime ovaj prvotno snažan argument gubi svoju silinu. Naši profesionalni klubovi nisu pristalice funkcionalne raspodjele javnopravnih sredstava, pa se i nadalje utječu (ne)zasluženo postignutim privilegijima. Djelovanje trgovačkog društva u odnosu na udrugu je skuplje, ali kako se njegovo djelovanje financira iz poslovanja i taj argument „za“ udrugu je zanemariv. Isto se može kazati i za različito vođenje knjigovodstva.

Iz gornje analize proizlazi da je pravni oblik š.d.d.-a ustrojbeno prikladniji za djelovanje naših profesionalnih klubova u odnosu na udruge. Da li svih? Za klubove koji se moraju podvrći procesu preoblikovanja nema izbora. Ostali, ekonomski zdravi, profesionalni klubovi koji su obavili reviziju sukladno ZŠ⁹⁸, trebaju sami odlučiti o svojoj ustrojbenoj budućnosti. Ako se odluče za zadržavanje postojećeg pravnog oblika, predstoji im unutarnji preustroj. Jasno se treba odrediti članska struktura i odlučno raskinuti s uobičajnom metajuridičkom praksom postojanja dviju članskih struktura. Izravnim članovima udruge treba omogućiti ostvarivanje uskraćenih upravljačkih članskih prava, bilo da sudjeluju na skupštini izravno, ili da po utvrđenim pravno prihvatljivim kriterijima izaberu skupštinske delegate. Sadašnjim statutarnim članovima udruge, koji na skupštinu šalju svoje delegate, treba preispitati legitimitet. Nakon sređenja članskopravnih problema trebalo bi prionuti statutarnim izmjenama i konzekventno navesti djelatnosti kojima se udruga namjerava baviti, te definirati ustrojbeno pitanja. Preporuča se da se klasično komercijalne djelatnosti izdvoje i radi njihovog obavljanja osnuje novo društvo kapitala. Udruga bi mogla to učiniti sama, ali bi mogla za to privući zainteresirane ulagače. Radi očuvanja pravnog kontinuiteta je bitno da udruga-klub ne prenosi poduzeće na novoosnovano društvo kćer, te da i nadalje obavlja svoju glavnu djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima. Trebalo bi uspostaviti dobre prijateljske i obveznopravne odnose s udrugom navijača, ako ta udruga nije član kluba-udruge i na skupštini kluba ne može ostvarivati svoja prava. Držimo da bi ovakav pravni ustroj bio pogodan za manje profesionalne klubove. Preduvjet uspjeha ovog modela je potpuno razvidna članska struktura i mogućnost demokratskog korištenja upravljačkih prava članova udruge.

---

⁹⁸ Čl. 40. Zakona o športu, Iako se revizija provodi sukladno Zakonu o reviziji, Narodne novine, br. 146/05, 139/08, odredbama ZŠ detaljno se uređuju posebne zadaće revizora.

Naši veći klubovi, prema kriterijima (ne samo) recentnih sportskih uspjeha, visine godišnjeg budžeta, broja navijača i možebitno zainteresiranih ulagatelja, sportske snage prve momčadi, organiziranosti omladinskog pogona, itd, ne bi trebali zazirati od preoblikovanja u društvo kapitala. Tako će završiti (ne)pravno skrivanje gospodarske prirode djelatnosti profesionalnih klubova i zaobilaženje hrvatskog javnog poretka. Razvidniji i kvalitetniji ustroj, upravljanje i nadzor nad poslovođstvom potaći će sportski i gospodarski uspjeh kluba. Zaduženost i problemi s likvidnošću navode klupske upravljačke strukture da tragaju za novim izvorima financiranja. Poslovnim krugovima ustrojbeni oblik trgovačkih društava je primjereniji od udruge.

6. USTROJ NOGOMETNIH KLUBOVA DE LEGE FERENDA

Zakonodavac bi, u cilju prosperita hrvatskog profesionalnog klupskog sporta, *de lege ferenda*, trebao donošenjem novih odredbi ili mijenjanjem postojećih novelirati ZŠ. Predlažemo da se obveza preoblikovanja, nametnuta ekonomski nezdravim klubovima, proširi i na ostale potpuno profesionalne klubove, čije se ekonomski zdravo stanje potvrdilo obveznim⁹⁹ revizorskim izvješćem. Treba i kritički razmotriti sadašnju, dvostupanjsku podjelu klupskog sporta. Normativno uspostavljeni kriterij razlučivanja amaterskog i profesionalnog klupskog sporta bi trebalo dodatno diferencirati u profesionalnoj sferi. U našem su nogometu, uz prvoligaše i znatan broj drugoligaških klubova profesionalni, predlažemo da se ti klubovi razdvoje u dvije (pod)kategorije. Prijedlog pravnog nazivlja „potpuno i nepotpuno profesionalni klub“ treba kritički razmotriti. U određenju pravne definicije (ne)potpuno profesionalnog kluba, ili kriterija po kojima se ona *in concreto* utvrđuje, *differentia specifica* bi trebala biti financijsko-materijalne i sportske prirode, kao npr. visina i struktura godišnjih prihoda u zadnjih tri do pet godina, odnos imovine i dugova (kao tereta na imovinu), sportski rezultati, ustroj omladinskog pogona itd. Potpuno profesionalne klubove bi prisilnim normama trebalo obvezati da izvrše preoblikovanje i pretvorbu, tj. unutarnji i vanjski preustroj. Pri tome ne treba mijenjati postojeće norme o preoblikovanju već proširiti njihov doseg na sve potpuno profesionalne klubove. Ostalim, nepotpuno profesionalnim i amaterskim klubovima treba prepustiti da autonomno odluče o (ne)zadržavanju postojećeg pravnog oblika udruge. Kako su odredbe o preoblikovanju s nakanom izvorno pisane samo za obvezatno preoblikovanje¹⁰⁰, radi pravne sigurnosti i izvjesnosti, treba izrijeком utvrditi posebnosti dragovoljnog preoblikovanja. Tako da se točno odredi koje, pravne i faktične radnje iz obveznog preoblikovanja treba poduzeti kod dragovoljnog preoblikovanja, ili pak nanovo propisati tehnologiju pravnog postupanja kod dragovoljnog preoblikovanja. Predlažemo da se zadrži isključivost š.d.d. kod dragovoljnog i obvezatnog preoblikovanja

⁹⁹ Vidi čl. 40. Zakona o športu.

¹⁰⁰ Vidi: Petrović, S., u Crnić, I: i dr., o.c., bilj. 40, str. 103.

udruge. Normativno najuređenije¹⁰¹, dioničko društvo, pružajući najmanju slobodu autonomnog unutarnjeg uređenja, najbolje štiti ulagatelje od možebitno interesno obojenog djelovanja voditelja preoblikovanja. Najbolje se mogu uskladiti ponekad sukobljeni interesi osoba koji vode proces preoblikovanja, članova udruge, jedinica lokalne samouprave, ulagatelja, navijača i javnosti.

Je li u interesu hrvatskog klupskog sporta da, uz udruhu, š.d.d. bude jedini dopušteni pravnoustrojbeni oblik? Negativan odgovor je posljedica analize klupskih ustrojbenih potreba i komparativnog pregleda. Preoblikovanjem nastalo š.d.d. nije nužno i trajno najprimjereniji pravni oblik za sve klubove. Opravdani su i uvjerljivi razlozi za proširenje normativne ponude pravnog ustroja naših profesionalnih klubova, i to samo za još jedno trgovačko društvo kapitala. Kako trgovačka društva osoba u našem gospodarskom životu sudjeluje s manje od jedan posto, a ne nalazimo posebno važan razlog da se klubovi tako ustroje, udruzi i š.d.d.-u bi trebalo pridodati samo društvo s ograničenom odgovornošću. To športsko društvo s ograničenom odgovornošću (š.d.o.o.) bi moglo nastati samo preoblikovanjem š.d.d.-a u š.d.o.o. Isključili bi mogućnost osnivanja š.d.o.o.-a *ab initio*. Novono bi se i nadalje za obavljanje djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima mogle osnivati samo udruge i š.d.d. Odredbe o preoblikovanju društava kapitala, sadržane u ZTD-u¹⁰², treba prilagoditi sportskim potrebama i ZŠ, koji je *lex specialis* normirati sportske posebnosti. Ograničenja u svezi predmeta poslovanja, članstva u društvu, prijenosa članskih prava, članstva u organima društva, raspodjele dobiti, visini temeljnog kapitala i sl., koja se odnose na š.d.d., trebala bi se odnositi i na š.d.o.o. Nekoliko je temeljnih razloga zašto bi se dioničari na glavnoj skupštini š.d.d.-a potrebnom, kvalificiranom većinom odlučili za preoblikovanje u š.d.o.o:

a) Utjecaj udjeličara na poslovanje je izravniji i veći. Uprava d.o.o.-a ima drugačiji položaj od uprave d.d.-a, jer se može s velikim stupnjem autonomije društvenim ugovorom urediti koje poslove obavlja uprava, a što od toga pridržavaju članovi društva.¹⁰³

b) Organizacijska struktura d.d.-a je rigidnija, djelovanje je u pravilu skuplje.

c) Dionica kao vrijednosni papir na ime koja nije izdana u nematerijaliziranom obliku se ne može vinkulirati¹⁰⁴. Neizvjesnost promjene članske strukture nije dobra za poslovanje kluba. Restrikcije u pogledu prijenosa članskih prava normirane u ZŠ ne pružaju potpunu kontrolu nad članskom protočnošću. Društvenim ugovorom utvrđena vinkulacija poslovnog udjela osigurava veću stabilnost članske strukture u društvu, što može biti motivirajuće za ulagatelja u š.d.o.o.

---

¹⁰¹ Na uređenje dioničkog društva otpada gotovo trećina članaka ZTD-a (od čl. 159 do čl. 385.) koji je *sedes materiae* za sva trgovačka društva.

¹⁰² *Sedes materiae* za postupak preoblikovanja trgovačkih društava je ZTD. „Preoblikovateljske odredbe“ iz tog zakona tiču se samo trgovačkih društava. Postupak preoblikovanja udruge u š.d.d. je uređen ZŠ.

¹⁰³ Više o tome vidi u Barbić, J., o. c., bilj. 72, str. 1294.-1299.

¹⁰⁴ O vinkulaciji dionica vidi: ibidem, str. 275.-284.

Pravni oblik š.d.d.-a je bolji za veće klubove koji smjeraju uvrstiti svoje dionice na neku od burzovnih kotacija. Putem burze je, kroz postupak povećanja temeljnog kapitala ulozima u novcu, lakše privući ulagatelje i društvu priskrbiti financijski kapital.¹⁰⁵

Komparativnom analizom se uočavaju različiti pravnoustrojbeni koncepti profesionalnih klubova. Tendencija preoblikovanja udruga u trgovačka društva kapitala zadnjih godina, uslijed komercijalizacije sporta, mijenja strukturu nacionalnih i međunarodnih ligaških sportskih natjecanja.¹⁰⁶ Njemački profesionalni nogometni klubovi napuštaju neprofitno orijentirani oblik udruge umjesto koje „navlače pravno odijelo“ (njem. juristischen Kleid) trgovačkog društva kapitala, kao nositelja poduzeća usmjerenog na stjecanje dobiti.¹⁰⁷ Od listopada 1998. godine, kao posljedica popuštanja DSF-a,¹⁰⁸ klubovi mogu preuzeti pravnoustrojbeni oblik d.d.-a (AG-Aktiengesellschaft), d.o.o.-a (GmbH-Gesellschaft mit beschränkte Haftung) i komanditnog društva na dionice (KGaA-Komanditgesellschaft auf Aktien). Posebnost njemačkog sustava je u tome da se većina klubova nije odlučila na direktno preoblikovanje, već su klubovi-udruge (njem. Verein) osnivali nova trgovačka društva kapitala u koja su kao uloge unosili cijelo poduzeće, ili profesionalni pogon kao jedan ustrojbeni dio poduzeća¹⁰⁹ i tvrtku¹¹⁰. Trgovačkim društvima-klubovima je DFB dodijelio licencu za natjecanje, a udruge i dalje djeluju kao dioničari/udjeličari, u pravilu s prevladavajućim utjecajem u društvu.¹¹¹ Takva praksa otvara pitanje sportskopravnog sljedništva, jer je društvo kćer različit pravni subjekt od osnivatelja. Otvara se i pitanje zaštite vjerovnika udruge. U engleskom nogometu se od samog utemeljenja ligaškog natjecanja prepusta klubovima da sami odabiru svoj ustrojbeni pravni oblik, što ga nacionalni pravni poredak nudi, a od 1982. godine su svi klubovi „Premier League“ ustrojbeni u obliku društava kapitala.¹¹² U Italiji, Francuskoj, Španjolskoj i drugim europskim zemljama profesionalni se klubovi, imajući široku ustrojbenu

---

¹⁰⁵ U Engleskoj nogometnoj ligi (Premier League) 2005. g. je bilo dvanaest klubova u obliku doničkog društva (company limited by shares) čije su dionice kotirale na Londonskoj burzi. U njemačkoj se u isto vrijeme samo dionice Borussia Dortmund komanditnog društva na dionice (Komanditgesellschaft auf Aktien) bile uvrštene na kotaciju Frantfurske burze. Iste godine je u sedam različitih europskih zemalja bilo 32 nogometna kluba- trgovačka društva kapitala čije su dionice uvrštene na različite burzovne kotacije. Više o tome vidi: Karch, T., o.c., bilj. 69., str. 147. Vidi također u Weiler, S., o.c., bilj. 30, str. 83.

¹⁰⁶ Vidi u Wailer, S., o.c., bilj. 30, str. 41.

¹⁰⁷ Ibidem, str. 77.

¹⁰⁸ Ibidem, str. 86. Njemački nogometni savez-DSF (Deutsche Fussballbundesverein) je 24. 10. 1998. g. donio je znamenitu odluku, poznatu kao „Ugaoni vrijednosni papir“ (Eckwertepapir) o mogućnosti dodjeljivanja licence za natjecanje trgovačkim društvima kapitala.

¹⁰⁹ Ibidem, str. 89. Tako npr. u najvećem njemačkom klubu-dioničkom društvu FC Bayern München AG udruga FC Bayern München e.V. drži 90% dionica, a preostalih 10% je imatelj trgovačko društvo Adidas-Salomon AG. Tablica iz navedenog djela riječito govori o dioničarskoj/udjeličarskoj strukturi u dvadesetak njemačkih profesionalnih klubova.

¹¹⁰ Karakteristični sastojak tvrtke ostaje ista, a mijenja se samo pravni oblik. Tako je tvrtka udruge-FC Bayern München e.V, a tvrtka dioničkog društva- FC Bayern München AG

¹¹¹ Ibidem.

¹¹² Vidi u Pramer, T. i dr., o.c., bilj. 93, str. 45.

slobodu, često odlučuju za društva kapitala.¹¹³ Ograničenje raspolaganja članskim pravima u tim klubovima nije ujednačeno pravno riješeno, pa se godinama vodi žustra sportskoppravna rasprava o kontroli više klubova putem članskih udjela (eng. Multi-Club Ownership/team Control, njem. Mehrfachbeteiligungen).¹¹⁴

7. ZAKLJUČAK

Sloboda izbora pravnog ustroja naših profesionalnih nogometnih klubova utvrđena heteronomnim normama ZŠ, svodi se na dilemu; sudjelovati u sportskim natjecanjima kao udruga ili š.d.d. Postojeće udruge se mogu preoblikovati u š.d.d., a moguće je osnovati udrugu ili š.d.d. *ab initio*. Samo klubovi koji su tako ustrojeni mogu od HNS-a dobiti licenciju/registraciju za sudjelovanje u nacionalnim ili međunarodnim natjecanjima. Hrvatski profesionalni klubovi bi, uvažavajući komercijalizaciju profesionalnog nogometa, *de lege ferenda*, trebali jasno utvrditi odnos između komercijalnih djelatnosti i idealnog (sportskog) cilja. Privilegij sporedne gospodarske djelatnosti omogućuje profesionalnom klubu da zadrži postojeći oblik udruge. Susprezanjem od širenja obujma obavljanja gospodarskih djelatnosti, zbog zahtjeva da se komercijalna obilježja kluba podvrgavaju idealnom (neprofitnom) karakteru udruge, sputava se sportski razvoj. Razvoj profesionalnog nogometa uvjetovan je njegovim (samo) financiranjem. Sportske ambicije i uspjesi kluba su u pravilu uvjetovani njegovom gospodarskom moći. Gospodarska snaga udruge bi se mogla utemeljiti sporednim putem. Klub bi za obavljanje gospodarskih djelatnosti trebao, samostalno ili zajedno s jednim ili više ulagatelja, osnovati trgovačko društvo. U klubu-udruzi bi i dalje postojali profesionalni i omladinski pogoni, koji bi se financirali s dobiti koju ostvare trgovačka društva kćeri. Udruga bi i nadalje bila nositelj licencije, prema odredbama HNS-ova Pravilnika o registraciji klubova i igrača, te bi sudjelovala u sportskim natjecanjima. Time se uopće ne otvara problem sportskoppravnog sljedništva. Pored gornjeg modela naši profesionalni klubovi bi mogli preuzeti i „njemački model“ po kojem bi klub samostalno ili zajedno s jednim ili više ulagatelja osnovao trgovačko sportsko društvo kapitala, u koje bi se kao ulog unio profesionalni pogon. HNS bi tada licenciju za natjecanje u HNL-u prenio s udruge na trgovačko društvo kćer. Udruga bi zadržala istu tvrtku, a novoosnovano trgovačko društvo kapitala bi imalo istovjetan karakterističnom dio tvrtke kao i udruga, uz dodatak pravnog oblika (š.d.d ili š.d.o.o.). Udruga bi, prenoseći profesionalni pogon, karakteristični dio tvrtke i glavnu djelatnost, nad novoosnovanim društvom imala potpunu kontrolu, a u slučaju postojanja više osnivatelja (ulagatelja), prevladavajući utjecaj. Nedostatak tog modela je gubitak sportskoppravnog kontinuiteta, jer novoosnovano društvo ne bi bilo pravni sljednik udruge-kluba. Udruga i nadalje djeluje, ali se lišavanjem svoje glavne djelatnosti

---

¹¹³ Ibidem, str. 46.

¹¹⁴ O toj temi detaljno vidi u Wailer, S., o.c., bilj. 30.

sudjelovanja u sportskom natjecanju, mijenja i njen cilj. Važnost udruge se zadržava samo putem članske moći, odnosno prevladavajućeg utjecaja u društvu kćeri.

Klub se može, a ponekad i mora, preoblikovati u š.d.d. Ekonomski zdravi profesionalni klubovi, kojima to stanje potvrdi revizorsko izvješće, imaju nekoliko važnih razloga zbog kojih bi se mogli podvrći postupku preoblikovanja. Za razliku od članova udruge koji imaju samo upravljačka prava, (budući) dioničari imaju i imovinska prava, pa je time lakše privoliti nove ulagatelje da investiraju u klub. Efektivno povećanje temeljnog kapitala može uslijediti svakodobno kad o tome odluči glavna skupština š.d.d. Odgovornost članova organa je izoštrenija u š.d.d.-u, pa se očekuje i profesionalnije djelovanje upravljačkih struktura. Nadzor nad poslovođstvom u š.d.d.-u bi trebao biti ozbiljniji i profesionalniji. Povećava se povjerenje sponzora, poslovnih partnera ili novih ulagatelja. U društvima kapitala povećava se i zaštita vjerovnika. Preoblikovanje za sobom donosi i članski preustroj kluba, jer će dioničari postati samo oni koji preuzmu i uplate izdane dionice. Ekonomski nezdravim klubovima predstoji katarzičan put obveznog preoblikovanja, koji je detaljno razrađen u dobro osmišljenim preoblikovateljskim normama ZŠ. Uputno bi bilo proširiti doseg normi o obvezatnom preoblikovanju i na sve „potpuno profesionalne klubove“. Kako kod njih preteže gospodarsko obilježje, trebali bi poslovati kao i ostala trgovačka društva, a ne zaobilaziti naš *ordre public*, skrivajući se iza neprofitnosti udruge.

Nakon što se klub uspješno preoblikuje u š.d.d., *de lege ferenda*, bi takvim klubovima trebalo dopustiti dodatni ustrojbeni izbor. ZŠ, kao i autonomno pravo HNS treba propisati i mogućnost pravnoustrojbenog oblika š.d.o.o. Utjecaj članova na poslovođstvo je izravniji, vinkulacijom poslovnog udjela se štiti postojeća članska struktura, djelovanje je jeftinije u odnosu na š.d.d. itd. Iz komparativnih analiza je vidljivo da u svim zapadnoeuropskim zemljama, klubovi pored ustrojbenog oblika udruge imaju na raspolaganju barem i mogućnost izbora društava kapitala koji nudi pojedini pravni poredak.

LEGAL ORGANIZATION OF FOOTBALL CLUBS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Activity of participation in football competitions by our football clubs is both amateur and professional. An attempt is made here to demonstrate the organization and activity of professional football clubs. The usual organizational form of this association today finds an alternative in the sport joint stock company. The advantages and disadvantages of the organizational types of football clubs are analyzed. Due to increasing commercialization of football, the issue of appropriateness of the organizational form in our most successful clubs is questioned. The economically unsound clubs must undergo the catharsis step of transforming into a sport joint stock company. The presumptions and the process of obligatory reshaping are in detail regulated by the provisions of the Sport Act. As voluntary transformation takes place under the same provisions, additional

legal elaboration of the provisions on that type of transformation is suggested. Also suggested is the introduction of sport joint stock companies with limited liability. That corporation should not emerge by being founded but only by transformation of sport joint stock companies.

Key words: *Sport Act, professional football club, activity of participation in sport competitions, association, sport joint stock company, limited liability sport company*